טרינקט בעלס דזשינדזשער אייל ארענדזש דריי באשטעלט א קויס היינט
BELL BOTTLING CO. (באַראַדיצקי מרידער) PHONE 51 591

1 טאָג געדיינקט אז מיר קאָנען אייך נעבן באַדינונג אויב איר פאַרלאַנגט דריי קליינינג אין אַלע אייערע אָדער פאַרבן
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.

זינדיק בלוט

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

— ס'איז אומזיסט . . . איך גלויב אז ס'איז נאָך ווער מיט אים געווען, אויב אפילו יאָ — איז שוין צו שפּעט צו זוכן . . . איבעריקנס, געשאַסן האָט דאָך ער.

— איך האָב נישט געשאָסן, — האָט סעם אויסגעשריען.

— אַט איז דאָך דער רעוואָלווער ! ?

— אָבער איך האָב דאָך פאַרט נישט געהאַט קיין רעוואָלווער ?

— האַלט דאָס מויל ! מיר ווייסן שוין די קונצן.

— איך וויים אָבער פאַרט נישט פון וואַנען ער איז געקומען צו מיר !

קאַפּיטל

ביטרים דערוויסט זיך

ס'איז שוין געווען דער גרויסער טאָג, ווען ראָזענבערג איז צוריקגעקומען אין האַטעל וואו זיי האָבן געוואוינט. ער איז אָנגענומען א מידער און פאַרטאַפּעטער. ער איז נעקומען דורך צוויי צוגן און ער האָט זיך לאַנג־אַרומגעבלאָזן קעס איידער ער איז אריין אין האַטעל. ער האָט שטיל אויפגעשלאָסן די טיר פון דעם צימער און ער איז מיט פאַרויכטיקע טריט אריין אין אינווייניק. ער האָט גע־טראָפן ענ'ן שלאָפנדיק, זי איז געלעגן איינגעהילט אין קאַלדרע און זי איז גע־שלאָפן לייכט און אונרואיק. ער האָט איר ניט אויפגעוועקט. ער איז געווען מעלט און ער האָט אליין ניט געוואוסט פאַרוואָס ער טוט עס. נאָר ער האָט זיך עפּעס געהיט איר אויפצוואוועקן. ווי ער וואָלט מורא געהאַט זי זאָל אים זע־ען.

ער איז געבליבן שטיין אין מיטן צי־מער. ער איז געווען בלייך און זיינע אויגן וויינען אים געווען ווילד און דערשראָקן. ער האָט שווער געאַטעמט. מיט די הענט ער האָט ער געשויבערט זיינע האָר אויפן קאָפּ און ער האָט געטראַכט : וואָס האָב איך אָפּגעטאָן ? האָ ? ? האָ ? וואָס האָב איך אָפּגעטאָן ?

איצט האָט ער קלאָר גענומען פאַר־שטיין, וואָס עס האָט פּאַסירט. ער האָט דערמאָרדעט א מענטש און ער האָט אי־בערגעגעבן סעם'ען אין די הענט פונם טויט ! סעם וועט דאַרפן אומקומען פאַר א מאָרד וואָס איז באַנאַנגען געוואָרן פון אים אליין, ראָזענבערג . . . געווים, פאַר דעם מאָרד וועט סעם דאַרפן שטאַרבן אויפן עלעקטריק טשער.

— א ? וואָס האָט ער געטאָן ? וואָס איז סעם שולדיק ? וואָס האָט ער געהאַט צו דעם יונגן באַי ? אליין איז ער אַנט־לאָפן און סעם'ען ?

ער האָט פאַרשטאַנען אז בוירק האָט סתמהא דורכגעפירט זיין טייוולישן פּלאַן, אז ער האָט סתמהא דעם רעוואָלווער אריינ־געלייגט צו סעם'ען אין קעשענע. ער האָט נאָכן גוט פאַרשטאַנען אז דער אָנגעבן בוירק, מוז אים, ראָזענבערג אָפּהיטן פון אריינגיין אין אינווייניק. ער האָט גע־טראָפן ענ'ן שלאָפנדיק, זי איז געלעגן איינגעהילט אין קאַלדרע און זי איז גע־שלאָפן לייכט און אונרואיק. ער האָט איר ניט אויפגעוועקט. ער איז געווען מעלט און ער האָט אליין ניט געוואוסט פאַרוואָס ער טוט עס. נאָר ער האָט זיך מענשלאַכע געוויסן, און ראָזענבערג איז געווען דערשיטערט : איז וואָס זשע טוט מען ? לאָזן סעם'ען שטאַרבן ? ווי קאָן ער דאָס טאָן ? ער איז דאָך א חבר . . . ווידער, אויסזאָן אז ניט סעם האָט עס געטאָן ? איז ווי אזוי קאָן ער דאָס ? וועט ער דאָך דאַרפן שטאַרבן . . . און שטאַרבן וויל ער ניט, ניין, די וועלט איז אזוי דייך, זי פאַרמאָגט אזוי פיל פאַר־גענינגס, אזוי־פיל פרייד און לוסט . . .

ער האָט געקוקט אויף דער שלאָפנדי־קער ענין. זי איז געלעגן שטיל אויף איר פּנים איז געווען קלאָר. די באַקן האָבן ביי איר געפלאַמט פון דעם שלאָף און זי איז איצט געווען שיין און רייצנד, ווי אַמאָל, ווען ער האָט זיך נאָר וואָס גע־האַט מיט איר באַקאַנט . . . ניין . . . ער וויל ניט שטאַרבן . . .

ער האָט לייכט געשווינדערט און עס האָט אים געשווינדלט פאַר די אויגן. אין קאָפּ האָט עס אים געקלאַפּט ווי מיט הע־מערלאַך און ער האָט זיך צוגערוקט צו דער וואַנט, האָט צוגעשפּאַרט דעם קאָפּ און ער האָט אויף א ווײַלע צוגעמאַכט די אויגן.

אין צימער איז שוין געווען ליכטיק. פרימאָרגנדיקע ליכטיקייט האָט ווי מיט פאַרוואונדערונג אריינגעקוקט דורך די פענסטער. ראָזענבערגס קליידער זיינען געווען נאַס און אויסגעשמירט מיט בלאָ־טע. וואַרום, נאָכדעם ווי דער אומגליק האָט פּאַסירט האָט א געדיכטער זומער רעגן א גאַס געטאָן. עס האָט שטאַרק גע־נאַסן און די בוימער האָבן אים ניט גע־קאָנט פאַרשטעלן פונם רעגן. די ערד איז נאַס געוואָרן און ער, קלעטערנדיק און באַהאַלטנדיק זיך אונטער בוימער האָט זיך שטאַרק אויסגעשמירט.

ער האָט געפענט די אויגן און ער האָט טיף אָפּגעאָטעמט מיטן אָטעם און ער האָט זיך דערמאָנט אז אין ווינקל פונם צימער געפינט זיך א פלאַש קאָניאַק. ער איז צוגעגאַנגען צום ווינקל און ער האָט אָנגענאָמען א האַלבע גלאָז און ער האָט עס מיט איין שלונג אויסגעטרונקען און ער האָט זיך צוריק אוועקגעזעצט אויפן שטול.

דאָ האָט עני זיך אויפגעכאַפּט. זי האָט געפענט די אויגן, מיט שרעק האָט זי א קוק געטאָן אויף דורכגעוויקסן דאָ־זענבערגן און דערנאָך האָט זי זיך מיט אימפּעט אויפגעזעצט.

— וואָס האָט פּאַסירט מאַקס ?

— שאַ . . . שווייג . . .

און ער האָט אָנגעוויזן מיט דער האַנט אויף דער טיר פונם צימער וואו ביטרים איז געשלאָפן.

ער האָט זיך געפּרובט אויפהויבן, כדי צו צוגיין געענטער צו ענין; נאָר ער איז פון מידקייט צוריק געפאַלן.

עני האָט אויף אים געקוקט מיט גרוי־סע, אין דערשראָקענע אויגן. זי האָט גע־זען ווי ער איז נאַס און אויסגעשמירט. זי האָט געזען ווי זיינע אויגן וויינען ווי א הערשראָקענער און געאַנטער חיה. זי האָט פאַרשטאַנען אז עפּעס איז געשען, נאָר אנשטאַט אים, איז אריינגע־פאַלן סעם, און עס האָט איר פאַרקלעמט ביים האַרצן. חייסט עס : איר האַפענונג איז נישט דערפילט געוואָרן . . . הייסט עפּעס אַנדערש. ווי ער וואָלט מורא געהאַט זי זאָל אים זע־ען.

ער איז געבליבן שטיין אין מיטן צי־מער. ער איז געווען בלייך און זיינע אויגן וויינען אים געווען ווילד און דערשראָקן. ער האָט שווער געאַטעמט. מיט די הענט ער האָט ער געשויבערט זיינע האָר אויפן קאָפּ און ער האָט געטראַכט : וואָס האָב איך אָפּגעטאָן ? האָ ? ? האָ ? וואָס האָב איך אָפּגעטאָן ?

איצט האָט ער קלאָר גענומען פאַר־שטיין, וואָס עס האָט פּאַסירט. ער האָט דערמאָרדעט א מענטש און ער האָט אי־בערגעגעבן סעם'ען אין די הענט פונם טויט ! סעם וועט דאַרפן אומקומען פאַר א מאָרד וואָס איז באַנאַנגען געוואָרן פון אים אליין, ראָזענבערג . . . געווים, פאַר דעם מאָרד וועט סעם דאַרפן שטאַרבן אויפן עלעקטריק טשער.

— א ? וואָס האָט ער געטאָן ? וואָס איז סעם שולדיק ? וואָס האָט ער געהאַט צו דעם יונגן באַי ? אליין איז ער אַנט־לאָפן און סעם'ען ?

ער האָט פאַרשטאַנען אז בוירק האָט סתמהא דורכגעפירט זיין טייוולישן פּלאַן, אז ער האָט סתמהא דעם רעוואָלווער אריינ־געלייגט צו סעם'ען אין קעשענע. ער האָט נאָכן גוט פאַרשטאַנען אז דער אָנגעבן בוירק, מוז אים, ראָזענבערג אָפּהיטן פון אריינגיין אין אינווייניק. ער האָט גע־טראָפן ענ'ן שלאָפנדיק, זי איז געלעגן איינגעהילט אין קאַלדרע און זי איז גע־שלאָפן לייכט און אונרואיק. ער האָט איר ניט אויפגעוועקט. ער איז געווען מעלט און ער האָט אליין ניט געוואוסט פאַרוואָס ער טוט עס. נאָר ער האָט זיך

ראַקטוירים Doctors' Directory

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	**דר. ס. דזש. בערמאַק,** 834 מיין סטריט אפיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	**דר. דזש. ברענער,** 402 סעלקירק עוועניו אפיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. J. BRENER
26 947	53 422	**דר. א. גוטמאַן,** 714 טראַנסטע דזשיו. טראַסט בלדג. 283 פּאָרטעדזש עוועניו. קאַר. סמיט אפיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אפּאָינטמענטס DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	**דר. ס. דזשאַוויש,** 404 באַיד בילדינג שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אפּאָינטמענטס DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	**דר. וו. הערשפילד,** 576 מיין סט. קאַר. אַלעקסאַנדער עוו. אפיס שטונדן: 11—1, 2—5 און 7—9 DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	**דר. כ. א. וויקטאָר,** קאַר. סעלקירק און סאַלטער (איבער דער באַנק) אפיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. B. A. VICTOR
53 181	53 181	**דר. י. פּערלמאַן,** 291 באַראָוס עוועניו. קאַר. משאַרלס אפיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	**דר. ס. קאָבריינסקי,** סוויט 2 קראָסס בלאָק (מיין און דאַפערין עוועניו) אפיס שטונדן: 3—5 און 6.30—8 DR. S. KOBRINSKY
24 480	49 763	**דר. מעקס רייזי,** (עקס רעי) 283 פּאָרטעדזש. קאָר. סמיט (100 טראַנסטע דזשיו. טראַסט בלדג.) לענן אימפּאָנט שטונדן: פון 2—6 אוונט און ביי אפּאָינטמענטס DR. MAX RADY
53 915	52 614	**דר. סעם ראָדין,** ראַיאַל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק) אפיס שטונדן:: 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN
88 916	59 473	**דר. א. ל. שובין,** אפיס שטונדן 11—12 און 2—6 אפיס: בענק אָף קאַמערס בלדג., מיין און אַלעקסאַנדער רעזידענס: 375 מאַקריי עוועניו. DR. A. L. SHUBIN
		אויגן, אויערן, נאָז און האַלז
29 110	51 848	**דר. י. ה. בעקמאַן,** 613 באַיד בילדינג DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	**דר. ד. מ. דזשענאָף,** 830-2 סאַמערסעט בלאָק DR. D. M. GENOFF
		קינדער קראַנקהייטן
88 013	53 320	**דר. ה. מעדאָוי,** 904 באַיד בלדג. 3—5: 332 מאָניטאָבאַ עוו. 11—12 DR. H. MEDOVY
22 446	51 801	**דר. דזשאַ. ה. שאַפּיראַ,** 604 באַיד בילדינג שטונדן: 3—5 און ביי אפּאָינטמענטס DR. GEO. H. SHAPERA

דענטיסטען Dentists Directory

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	**דר. י. בן עזרא,** ב.א. 962½ מיין סטריט. קאַר. סעלקירק. DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		**דר. מ. א. בראַנמאַן,** סוויט 1 סט. דזשאַנס בלאָק. 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
56 056		**דר. ס. טשערטשיל,** סוויט 1, טריק בלאָק, 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL

MEDICAL MASSAGE
Mrs. B. A. KOYLE
רוסישע פעלדשעריצע, אקושערקע
מאַסאַזשיסטן
840 Somerset Block
Phone 89 228 Res. 56 906

היימאַן און העסטרין
באַרריסטערס, סאָליסיטאָרס און נ. וו.
216 — מעקאַינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דזשאָנס עוועניו. טעל. 53 133

שינבריין, מאָראָזניק און ראָבלין
Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַרריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס
Office: 207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּיוואַק
Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 591 און 24 666

א. ע. קאַנטאָר
אדוואָקאַט און נאָטאַרי
A. E. CANTOR
211 קוריי בילדינג, 233 פּאָרטעדזש עוועניו.
טעל. 29 937—89 225
רעזידענס:
108 בענערמאַן עוועניו. טעל. 51 353

ה. שולמאַן
אדוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט
Schulman & Nitikman
213 קאַנפעדעריישן לייף בילדינג
457 מיין סטריט, אנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 88 462

ש. מילער
באַריסטער, סאָליסיטאָר א. א. וו.
S. MILLER, B.A., LLB.
505 Paris Bldg., Portage and Garry
Phone 23 942; Res. 51 652

ל. א. מ. פייקאָף
באַריסטער, סאָליסיטאָר, נאָטאַרי פּאַבליק
L. A. M. PEIKOFF, L.L.B.
201 McIntyre Block, Main at Portage
Phone 86 802 Res. 52 173

דזש. ה. פּאָטעסקי
אדוואָקאַט און נאָטאַרי און נ. וו.
J. H. POTASKY, LL.B.
905 קאַנפעדעריישן לייף בילדינג
457 מיין סטריט. אנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 24 107
רעז. 529 אבערדין עוועניו. טעל. 55 778

רעדזשיינער נאָטיצן

א. גרויסער עולם האָט אָנגעפילט דעם זאַל פון'ם היגן רעקס טעאַטער, ווען עס איז געווען געוואָרן דאָס ארץ־ישראל בילד "שיר העבורה", לעצטן זונטאָג.

אויף אוויפיל פאַראינטערעסירט אין דער עולם געווען צו זען דאָס בילד, אז מען איז געקומען פריער פאַר דער צייט וואָס איז באַשטימט געוואָרן צו ווייזן דאָס בילד און געוואָרן אין דרויסן. וואָס דאָס איז אַן אויסערגעוויינלאַכע דערשיי־נונג.

מר. ל. ראָזנבערג האָט פאַר'ן צייגן דאָס בילד געעפנט דעם אוונט מיט איינציקע ווערטער אין וועלכע ער האָט דערקלערט דעם אינהאַלט פונ'ם בילד, און וואָס פאַר א פּלאַץ עס פאַרנעמט די הסתדרות, וועל־כע האָט אונטער איר אויפזיכט געמאַכט דאָס פילם־בילד.

דאָס בילד זעלבסט איז איינע פון די בעסטע וואָס איז וועגן געווען געוואָרן פון ארבעטניקייטן ארץ־ישראל.

דער גרויסער עולם וואָס האָט אָנגעפילט דעם טעאַטער און צווישן וועלכן עס האָבן זיך געפונען פיל ענגלישע, האָט אריינגע־וויזן א גרויסן אינטערעס און אויפגענומען אלעס מיט באַגייסטערונג. עס'איז געווען א מאַראַלישער ווי אויך א פינאַנציעלער דערפאָלג און עס איז צו האָפן, אז אלע אידן פון מערב קאַנאַדע וואָס דאָס בילד איז אויך יעצט געווייזן וועלן ניט פאַר־פעלן דאָס צו זעען.

* * *

דינסטאָג, דעם 21טן אפּריל, האָבן מיר דאָ געהאַט ה' חיים גרינבערג, וועלכער אים דינע האָט אין דער האַנט, עס א דריק געטאָן ביז ווייר־טאָג :

— שטיילער, זאָג איך דאָך.

ער האָט צוריק אָפּגעלאָזט איר האַנט און ער האָט שטיל אַרויסגעשעפּטשעט :

— איך בין אַנטלאָפן . . . און אים האָט מען פאַרהאַלטן . . . . סחורה האָט מען פאַרנומען.

ער איז געבליבן שטיל, ער איז גע־זעסן מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ, ער האָט געטראַכט און ער האָט אַליין נישט געוואוסט וואָס ער טאָר אַכט, ער האָט גע־קוקט מיט דינע אויגן צו דער ערד און עני איז געזעסן איינגעקאַרטשעט און ארומגעהילט מיט דער קאַלדרע.

— וואָס טוט מען איצט ? — האָט ער טעמפּ א פרעג געטאָן.

— וואָס מיינסטו ? — האָט עני גע־פרעגט.

— איך מיין : וואָס טוט מען מיט דער שוועסטער זיינער ? דער רוח האָט איר פונקט אָנגעטראָגן — און איצט באַ־דער זיך מיט איר . . . א ? וואָס זאָג־סטו ?

(וויטערעס קומט)

די אַמעריקאַנער פרוי לעבט ליינער ווי דער מאַן

(שלוס פון זייט 2)

פאַרזיכטיק וועגן איר געזונט ווי דער מאַן. מען קאָן עס לייכט באַמערקן, ווען מען קוקט זיך צו ווי אזוי מענער און פרויען עסן. די פרוי נעמט זיך מער צייט פאַר איר מאָלצייט ווי דער מאַן. זי עסט פּאַ־מעלאַך און זי צעקייט בעסער די שפּייזן. ווען מען איז אָבער פאַרטראָגן מען כאַפּט בלויז מאַגן קראַנקהייטן.

עס קאָן זיין, אז עס זיינען נאָך פאַראַן פילע אַנדערע אורזאַכן, אויסער די אויכן אויסגערעכנטע וועלכע זיינען פאַקטאָרן אין דעם דורכשניטלאַכע לעבן פון דער פרוי. דער פאַקט אָבער בלייבט, אז די פרוי לעבט אין אַמעריקע לייַנער ווי דער מאַן.

עס וואָלט זיין אינטערעסאַנט צו דער־פאַרן וויפיל דער אונטערשייד אין די יאָרן איז, אָבער פאַרלויפיק אין אונז נאָך ניט אויסגעקוקט צו זעען וועגן דעם קיין גענויע סטאַטיסטיק.

דער לעבנס נאַנג פון מענטשן איז אין די לעצטע יאָרן דורך דער אַנטוויקלונג פון דער מידיצין פיל פאַרלענגערט געוואָרן, די היגיענישע איינריכטונגען האָבן אויך פיל דערצו בייגעטראָגן, אָבער די פרוי, זעט אויס, האָט פון דעם פאַר־גרעס פיל מער פאַראַטיטרט ווי דער מאַן.

בריוו פון וואַנקאָווער

פון מרדכי יאָפע

רחל ריישע גאָלדבלום ע"ה

נעשטאָרבן די "אידישע מוטער" ! די אידן אין מערב קאַנאַדע, וואָס האָבן גע־האַט דאָס גליק צו פאַרמאָגן צווישן זיך די דאָזיקע אויסגעצייכנטע פרוי, האָבן איצט, דורך איר טויט, דערפילט די גרויס־סע, גרויסע אבדה. נישט געווען קיין איין אידישע אונטערנעמונג, אין וועל־בער די פאַרשטאָרבענע האָט זיך גע־טייליקט.

זי איז געקומען מיט 35 יאָר צוריק, אין דער צייט ווען אידישע אָרגאַניזאַציעס זיי־נען כמעט ניט געווען. אין גלייך ביים אָנהויב האָט זיך דער כשר'ער פאַרעם פון צדקה און וואוילטעטיקייט גענומען ציען פון איר נוטער, לויטערער נשמה. זייענדיקיק אין וויניפּעג, האָט זי זיך גע־נומען זאָרגן פאַר די נויטן און באַדערפנ־נישן פון איר פאָלק. נישט האָבנדיק אונ־טער זיך קיינע אָרגאַניזירטע געזעלשאַפט־טען, איז זי געוואָרן דער טיפּ פון דער אשה צדקניות, וואָס פאַרקערפּערט אין זיך גוטהערציקייט, קלוגשאַפט און גע־ניטקייט; מיט א הארץ — וואָס רופט זיך אָפּ אויף יענעמס פיין; מיט א נשמה וואָס איז משפּיע אויף אלע ארומיקע; מיט א ווילן וואָס דערגרונטעוועט אין די טיפע־נישן פון א קבוץ אין א כלל. זי איז געווען אייגע פון די רעשטע אידישע פיאָ־נערן, וואָס האָבן באַאַרבעט דעם רויגן באָדן פון געזעלשאַפטלאַכקייט, וואָס האָט זיך דערנאָך צעצווייגט גרויס און ברייט, אין ארויסגעגעבן גוטע פּירות.

עס איז אפשר פיל גרינגער צו זיין א געזעלשאַפטלאַכער טויער, ווען דער דאָ־זיקער באַגריף איז צייטיק, ווען דער אָפּאַ־ראַט פון געזעלשאַפטלאַכקייט איז אויפ־געשטעלט, און מען דאַרף בלויז אויסאיבן געוויסע פּראַקטישע מיטלען פאַר דערגריי־כונגען. פיל שווערער איז אָנצוהויבן א באַוועגונג, אז ארבעט ווען אַרום הערשט נאָך א תהו ובהו, צו דעם דאַרף מען פאַרמאָגן דעם געוווּנטן חוש פון א פּראַק־טישן מענטש און די וויזיאָנערישקייט פון א נביא. און אַט די ביידע עלעמענטן האָט פאַרמאָגט די מוטער רחל, די פּיאָנערין פון דעם אידישן ישוב אין מערב קאַנאַדע, ענערגיע, טאַקט, קלוגשאַפט און ברייט־האַרציקייט. האָבן געפירט דער דאָזיקער פרוי אין די רייען פון אירע ברידער, וואו זי האָט געבראַכט ליכט, לעבן און פרייד. און איר סיסטעם — אין פלוג א פרימי־טיווער — האָט אָבער פאַרמאָגט אין זיך די גוטע, כשר'ע טראַדיציאָנעלע איינג־שאַפטן פון איר לאַנד, ליטע, וואו זי איז געבאָרן, און פון וואַנען זי האָט גע'ירש'ט א פרומע באַציאונג צו דער וועלט און צו די מענשן.

אין וויניפּעג, וואו עס האָט זיך אָנגע־הויבן איר קאַריערע, געריינקט מען גאַנץ גוט אירע גוטע, שיינע מעשים. זי האָט זיך געזאָרגט פאַר אלע אָרימע, קראַנקע און נויט באַדערפטיקע. פאַר היימלאָזע אידן וואָס זיינען אָנטלאָפן פון דער רו־סיש־יאַפּאַנישער פלחמה. פאַר יתומים און. אלמנות, וועלכע דאָס לעבן האָט באַ'עולה'ט. פאַר אלטע און שוואַכע וואָס מוזן האָבן השגחה. פאַר אידישע איכ־סטיטוציעס, וואָס האָבן זיך דאַמאָלסט גענומען פאַרמ'ירן. פאַר אלץ און פאַר אלעמען האָט זי אָפּגעגעבן אירע כחות.

און דאָס זעלבע ווען זי איז געקומען קיין וואַנקאָווער. דאָ האָט זי געאַרבעט פאַר דער שול, תלמוד תורה, בית־עלמין, הילף פאַראיין און פילע אַנדערע געזעל־שאַפטן.

אָבער דער חיפּט שטריך פון איר כאַ־ראַקטער איז געווען — באַשיידענקייט. קיינמאָל האָט זי ניט געוואָלט פינגערין אלס אפיציעלער אָנפירער. אומעטום האָט זי נעדיינט אלס "פּשוט'ער זעלנער", וואָס פאַדערט ניט קיין שכר און אַנגט זיך ניט נאָך כבוד. שטיל און באַשיידן, איז זי אריינגערונגען אין אלע אַהערלטענישן פון איר פאָלקס לעבן, וואו זי האָט גע־באַקט דערלייכטערונג און דערלייזונג. איר גוטהערציקייט האָט איר דיקטירט גרויסע מעשים, וועלכע זי האָט דורכגע־פירט מיט ווייניק מוטל. און דעריבער איז זי געווען אזוי באַליבט ביי אלעמען. און דערפאַר האָט זי געפונען אזא וואַרעמע באַציאונג צו זיך מצד אלע שיכטן מיט וועלכע זי איז געקומען אין מגע ומשא. זי איז געווען די טרעגערין פון דעם טראַ־דיציאָנעלן מתן בסתר. זי האָט זיך תמיד געמיט אויף אלע אופנים אז די געמען פון די נויט־באַדערפטיקע וואָס האָבן באַ־קומען חיפּה, זאָלן קיינמאָל ניט פאַר־עפנטלאַכט ווערן. מיט איר טויט זיינען פאַרזונקען געוואָרן אין דער אייביקייט פילע פורות, וועלכע האָבן אין זיך דעם רייץ פון לענענדיק.

אין וואַנקאָווער איז זי געקומען אין יאָר 1905. און פון יענער צייט ביז דעם לעצטן טאָג פון איר לעבן, האָט זי גע־נומען אנטייל אין דער ארבעט פון שאַפן א געזונט אידישן ישוב. די ערשטע לאַדזש פון "בני ברית" איז געגרינדעט געוואָרן ביי איר אין הויז. זי האָט זיך אָפּגעגעבן מיט אלע צדקה ענינים. און שפּעטער צו אויף מיט דער ציוניסטישער באַוועגונג, אלס אויסרוף פון אנערקענונג איז, מיט פינף יאָר צוריק געגרינדעט געוואָרן אויף איר נאָמען דער ערשטער "הרסה טשאַפּ־טער", וועלכער עקזיסטירט איצט אויב־טערן נאָמען "רייטשל גאָלדבלום הרסה טשאַפּטער", פון וועלכן איר מאַכטער גע־לע געשיי איז פאַר דער נאָנצער זיין פרוי־זידענטן.

די לעצטע טעג פון איר לעבן זיינען געווען טרויעריקע. א שווערע קראַנקהייט האָט איר געמאַטערט. אחרון של פסח האָט אויסגעהויכט דעם לעצטן אָטעם די אידישע מוטער — די מוטער רחל גאָלדבלום. עטלאַכע טעג פאַר איר טויט האָט זי גערופן רעוו. פּאַסטינסקי און האָט אים געגעבן איבערצוגעבן אלעמען, אז זי איז מוחל אלעמען און מען זאָל איר מוחל זיין, אויב זי האָט אמאָל ניט גע־קאָנט באַפרידיקן אימיצינס פאַרלאַנג . . . ביי איר מוטן בעט האָבן זיך געפונען אירע טעכטער מרס. נעלע נעשיי, מרס. ריפּשטיין, רעוו. פּאַסטינסקי און פילע פריינט.

די ידיעה ווענן איר טויט האָט געמאַכט אין דעם אידישן ישוב א דערשטערנדן איינדרוק. און נישט נאָר ביי אידן — זי איז געווען באַוואוסט אויך ביי נישט־אידן. די היגע פּרעסע האָט אָפּגעגעבן פאַר דעם פיל פּלאַץ. אין "פּראָווינס", "מאַן" און "אידישן בולעטין" זיינען דערשינען גרויסע נעקראָלאָגן וועלכע האָבן געשילדערט די פערזענלאַכקייט פון דער פאַרשטאָרבענער.

די לויה איז געווען איינע פון די גרעסטע, וואָס די אידן אין וואַנקאָווער האָבן געהאַט. א גרויסער עולם איז גע־קומען באַגלייטן די "אידישע מוטער". קינדער פון דער תלמוד תורה האָבן גע־זאָגט קאַפּיטלאַך תהילים. און פאַרשטייער פון דער קהלה האָבן אויר מספּיד געווען.

דער ערשטער, מיט טרערן אין די אויגן, האָט אָנגעהויבן רעוו. פּאַסטינסקי. פיל אויבערגעלעבט, אָבער דאָך האָט זי געפונען א גייסטיקע באַפרידיקונג אין דעם, וואָס זי האָט געבראַכט דערלייכטע־רונג און הילף פאַר יענעס.

זאָל דער אָנדענקען פון דער פאַרשטאָר־בענער לעבן צווישן אונז, און זיין א מוס־טער פאַר כשר'ע כונות און גרויסע מע־שיס !

ווי דער מאַן

(שלוס פון זייט 2)

פאַרזיכטיק וועגן איר געזונט ווי דער מאַן. מען קאָן עס לייכט באַמערקן, ווען מען קוקט זיך צו ווי אזוי מענער און פרויען עסן. די פרוי נעמט זיך מער צייט פאַר איר מאָלצייט ווי דער מאַן. זי עסט פּאַ־מעלאַך און זי צעקייט בעסער די שפּייזן. ווען מען איז אָבער פאַרטראָגן מען כאַפּט בלויז מאַגן קראַנקהייטן.

עס קאָן זיין, אז עס זיינען נאָך פאַראַן פילע אַנדערע אורזאַכן, אויסער די אויכן אויסגערעכנטע וועלכע זיינען פאַקטאָרן אין דעם דורכשניטלאַכע לעבן פון דער פרוי. דער פאַקט אָבער בלייבט, אז די פרוי לעבט אין אַמעריקע לייַנער ווי דער מאַן.

עס וואָלט זיין אינטערעסאַנט צו דער־פאַרן וויפיל דער אונטערשייד אין די יאָרן איז, אָבער פאַרלויפיק אין אונז נאָך ניט אויסגעקוקט צו זעען וועגן דעם קיין גענויע סטאַטיסטיק.

דער לעבנס נאַנג פון מענטשן איז אין די לעצטע יאָרן דורך דער אַנטוויקלונג פון דער מידיצין פיל פאַרלענגערט געוואָרן, די היגיענישע איינריכטונגען האָבן אויך פיל דערצו בייגעטראָגן, אָבער די פרוי, זעט אויס, האָט פון דעם פאַר־גרעס פיל מער פאַראַטיטרט ווי דער מאַן.

הילפס רוף
פון פרויען צו פרויען
מיר רופן און אָפּעלירן צו די בעסטע און באַרמהאַרציקסטע
פיר טויזנט אידישע פרויען
פון מערב קאַנאַדע.
קומט צו הילף דעם
מערב קאַנאַדער אידישן
בית-יתומים
מיט א ביישטייערונג פון אַמוויניקסטנס
$1.00 $1.00
1 דאָלאַר
די שווערע ביטערע צייטן וואָס דאָס מערב קאַנאַדער אידנטום לעבט דורך האָט נעהאַט א שווערן לאַסט וווירקונג אויף דער אָרבעט פון בית יתומים. פילע שטענדיקע הכנסות פון דעם בית יתומים זיינען שטאַרק געשניטן געוואָרן, א סך זיינען ענצלאַך אָפּגעשטעלט גע־וואָרן, און די גרויסע און הייליקע אָרבעט פון דערציען, שפּייזן און באַשיצן הונדערטער קינדער ווערט געדראָעט מיט גרויס געפאַר. און אין דעם דאָזיקן ערנסטן מאָמענט פון אונזער אַלעמענס אנשטאַלט, מוזן מיר פרויען טאָן אונזער חוב.
פיר טויזנט דאָלאַר איז נויטיק זאַפּאָרט !
דאָס מוז זיין אונזער חלק, אונזער יערלאַכער בייטראָג אַ דעם בית יתומים.
פיר טויזנט דאָלאַר
דאָס איז אונזער הייליקער מעשר וואָס יע־ע אידישע פרוי דאַרף צוטראָגן מיט פאַרענינגן, ווייסנדיק אז מיט איר ביישטייערונג ווערט זי א שותפ'טע צו א גרויסער און הייליקער אָרבעט.
ליינט ניט אָפּ אויף שפּעטער, שיקט אייער ביישטייערונג באַלד. געדיינקט, אז שנעלע הילף איז דאָפּלטע הילף!
אַלע ביישטייערונגען וועלן פאַר־שריבן ווערן אין ספר הזהב (גאָל־דענעם בוך פון בית יתומים), און אויך געדרוקט ווערן אין "דאָס אידישע וואָרט".
שיקט אייערע ביישטייערונגען צו:
ISRAELITE PRESS
Honor Roll Call of The
Jewish Orphanage
אָדער
דירעקט צום בית יתומים
נעמאַרקט: האַנאַר ראָל קאָל קאַמפּיין.
זייט פון די ערשטע און דערמוטיקט מיט אייער נדבה אויך אָנדערע צו נאָכפאָלגן אייער ביישפּיל.
ליינט ניט אָפּ אויף שפּעטער
אייער הילף איז נויטיק !
אידישע פרויען, מיר בעטן אייך, רופט זיך גלייך אָפּ.
מיט אכטונג און דאַנק,
ליידיס סאָסייטי
פון בית יתומים